

Vi och de andra

En postkolonial studie av Rosengårdsrapporten och
debattartiklar

Abstract

In this paper I will analyze the “Rosengårdsrapport” (a report by the Swedish National Defence College concerning civil unrest in the Malmö neighborhood of Rosengård) from a postcolonial perspective. The purpose of this paper is to investigate how postcolonial representations are present in the chosen material. The postcolonial perspective will serve as the theory and discourse analysis as the method in this study. From the results of the analysis it is clear that the way ethnicity, gender and culture are presented in the material, form part of a postcolonial discourse.

In my conclusion I discuss whether or not it would be possible to re-write the texts I have analyzed, the result being a text free from stereotypes and free from a postcolonial discourse. The conclusion is that a re-writing of the texts could never be neutral or objective, this because the meaning of discourse and the way in which we make sense of the world is never neutral or objective and is always going to contain a power aspect. However it is possible to use a postcolonial perspective as a strategy to show how power creates a hierarchy.

Keywords: Postcolonialism, discourse, Rosengårdsrapporten

Antal ord: 9376

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte	2
3	Tillvägagångssätt.....	3
4	Metod.....	5
5	Teori	7
5.1	Postkolonialism	7
5.2	Integration och kultur	8
5.3	Hierarkiska världsbilder	9
5.4	Intersektionalitet	10
6	Analys.....	12
6.1	Integration.....	12
6.2	Kultur.....	15
6.3	Kön	17
6.4	Rasism och diskriminering.....	18
6.5	”Öst” och ”Väst”	19
7	Slutdiskussion	22
8	Referenser	24

1 Inledning

“Hot mot demokrati och värdegrund - En lägesbild från Malmö”, som även kallats Rosengårdsrapporten är regeringens utredning som beskriver hur religiös extremism ökar i Rosengård. Rapporten blev uppmärksam i media då den blev mycket kritiserad. Kritiken riktades främst mot de forskningsmetoder som använts. Forskare från både Lunds universitet och Malmö högskola har kritiserat rapporten. (Sydsvenskan, 2009-1-30).

Det jag i denna uppsats vill undersöka är vad det finns för outtalade idéer i Rosengårdsrapporten. Vad finns det för idéer rörande den allmänna diskussionen om “invandrare”, “svenskar” och segregerade områden såsom Rosengård i Malmö? Ytterligare frågor som med detta väcks är: vilken makt har man när man definierar de problem som finns i Rosengård, och vem har den makten? Hur talar man om de som bor där? Hur talar man om integration? Det jag vill undersöka är om det finns en uppdelning i ett “vi” och ett “de andra”. Det jag vill lyfta fram är att maktaspekten är avgörande för synliggörandet av talet om “vi” och “de andra”. Jag vill med denna uppsats visa på vilket sätt Rosengårdsrapporten kan ses som problematisk, inte bara för de forskningsmetoder som använts, utan ur ett maktperspektiv. Jag intresserar mig även för om den bild som ges i Rosengårdsrapporten även är möjlig att finna i andra kontexter. Jag vänder mig här till debattartiklar från ett antal dagstidningar. Jag vill utifrån ett större perspektiv undersöka vilka idéer som finns i Rosengårdsrapporten och de artiklar jag undersöker. Min utgångspunkt är ett postkolonialt perspektiv.

2 Syfte

Utgångspunkten för min uppsats är att undersöka hur man kan se Rosengårdsrapporten utifrån ett postkolonialt perspektiv. För att undersöka hur postkoloniala representationer kommer till uttryck i rapporten väljer jag att utföra en diskursanalys. Diskursanalysen utgör alltså metod och användandet av ett postkolonialt perspektiv blir det som utgör den teoretiska ramen. Skiljelinjen mellan metoden och teorin är här inte skarp då den postkoloniala tanketraditionen innefattar diskursbegreppet. Frågan jag ställer mig här är hur denna rapport ger uttryck för en kolonial diskurs som kan synliggöras med ett postkolonialt perspektiv. Parallellt med analysen av Rosengårdsrapporten kommer jag att undersöka ett begränsat antal debattartiklar som behandlar segregationsproblematiken med fokus på Rosengård eller förorten i allmänhet. Detta gör jag för att undersöka huruvida det är samma representationer som förmedlas i Rosengårdsrapporten som i dagstidningarna. Med detta undersöks om den bild som ges i Rosengårdsrapporten är unik eller om den finns i andra sammanhang. Ambitionen är inte att ge en representativ bild av mediebilderna utan att undersöka om den bild och de representationer som finns i Rosengårdsrapporten även går att finna i debattartiklar. Det kan exempelvis handla om att ta reda på om man talar om integration och kultur på samma sätt i artiklarna som i Rosengårdsrapporten och om detta ger uttryck för en uppdelning i ett "vi" och ett "dom". Det kan även handla om huruvida stereotyper går att finna och på vilket sätt de är konstruerade.

3 Tillvägagångssätt

Tillvägagångssättet för analysen av Rosengårdsrapporten och tidningsartiklarna är att göra en tematisk läsning av Rosengårdsrapporten parallellt med tidningsartiklarna. Då artiklarna inte syftar till att utgöra en representativ bild av mediebilderna har jag endast valt ut tre artiklar (debattartiklar från Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet) som visar om de bilder som ges i Rosengårdsrapporten även går att finna i detta material. De teman som får styra analysen är kopplade till de postkoloniala representationer som jag synliggjort med hjälp av den teoretiska ram jag använder mig av. De teman som kommer att belysas är integration, kultur, diskriminering/rasism, kön, öst/väst. Alla dessa teman är sammanlänkade och existerar inte utan att påverka varandra. Jag väljer dock att göra analysen utifrån teman som fokuserar på en kategori i taget för att skapa struktur som gör det lättare att följa analysen. Alla teman har gemensamt att de grundar sig på den postkoloniala tanketraditionen och ytterst om uppdelningen i "vi" och "de andra". Därav blir de teman jag använder mig av ett sätt att synliggöra olika dimensioner av uppdelningen i "vi" och "de andra". Den största delen av analysen kommer att vara på Rosengårdsrapporten. Artiklarna kommer att behandlas löpande med Rosengårdsrapporten och fungera som utblickar där de representationer som jag funnit i Rosengårdsrapporten visat sig även finnas i artiklarna. Jag kommer att inleda det teoretiska avsnittet med en presentation av den postkoloniala teorin. Jag ägnar en stor del av detta till att redogöra för att den postkoloniala tanketraditionen inte är enhetlig och rymmer många olika dimensioner. Detta gör jag för att de olika traditioner som har påverkat postkoloniala tankegångar som exempelvis feminism aktualiseras i bland annat de utredningar jag använder mig av och som utgör en stor del av mitt teoretiska material.

Jag kommer att använda mig av SOU:erna "Den segregerade integrationen" (Kamali red.) och "Bortom Vi och Dom- Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell "diskriminering" (de los Reyes och Kamali red.). Dessa utredningar utgör en stor del av mitt teoretiska material. Jag har valt att komplettera den postkoloniala teoribildningen med dessa utredningar då jag genom dessa lättare kan applicera ett postkolonialt perspektiv i en svensk kontext. Jag anser att de los Reyes och Kamalis utredningar har en tydlig grund i en postkolonial tanketradition då de i utredningarna problematiserar kring kolonialismen och problematiserar kring uppdelningen av "vi" och "dom" utifrån ett postkolonialt perspektiv. Jag kommer även använda mig av Brunes "Mörk magi i vita medier" och Magnus Dahlstedts "Reserverad demokrati" som båda har en postkolonial grund.

Utredningarna om integration och de böcker jag nämnt ovan fungerar som en länk mellan den allmänna postkoloniala teoribildningen och den undersökning av

Rosengårdsrapporten och artiklarna som jag ämnar göra. Detta eftersom de utredningar jag kommer använda mig av har koppling till det specifika samhällsfenomen som debatten om Rosengård är del av. Utredningarna blir då mer konkreta och kontextbaserade än den allmänna postkoloniala teoribildningen. Med detta blir min analys mer mångfacetterad.

4 Metod

Med ett postkolonialt perspektiv utgår man från att kolonialismen har påverkat hur man idag talar utifrån en uppdelning mellan ”vi” och ”dom” och hur detta reproducerar en tydlig maktordning. Diskursanalys kan med detta användas som lämplig metod för att tillsammans med postkolonialismen synliggöra en maktordning. I analysen av det material jag använder mig av ämnar jag undersöka de representationer som finns i talet om ”vi” och ”dom” och som utgör diskursen. De representationer jag tänker mig kunna identifiera i materialet kan utifrån ett postkolonialt perspektiv exempelvis handla om stereotyper, en outtalad normalitet kring svenskhet som kan visa på en hierarkisering av ”vi” och ”de andra”. Genom att lyfta fram begrepp som exempelvis ”svenskhet” och problematisera hur detta konstrueras som motsats till ”de andra” blir det tydligt hur man ser på ”oss” respektive ”de andra”. Med detta synliggörs både hur makten och kunskapen är konstruerade och skapar en uppdelning mellan ”vi” och ”de andra” där ”vi” är överlägset. Postkolonialismen tillsammans med diskursbegreppet står med detta som utgångspunkt för att undersöka hur man talar om ”vi” och ”de andra” i Rosengårdsrapporten och i dagstidningsartiklarna.

Diskursbegreppet är en viktig del av den postkoloniala tanketraditionen, detta då diskurs handlar om att yttranden och kunskap aldrig är neutralt utan alltid bär med sig en maktdimension. (Loomba, 2005, s. 49).

Med det postkoloniala tankesättet sätts ramarna, i detta fall, för vad diskursbegreppet och representationerna innefattar. Postkolonialismen får med detta alltså styra hur diskursen definieras i min analys.

Språket är centralt för diskursanalysen. Detta då diskursanalysen till stor del består i att studera mening och då även det område där mening uppstår, nämligen i språket. Språket betraktas inte som ett oproblematiskt begreppssystem som refererar till ting och fenomen utan ses som ett socialt system som genom att ha sin egen logik skapar människans verklighet. Språket ses som ett system av relationer. Denna syn på språket är central förutsättning för diskursanalyser. (Neumann, 2003, s. 18).

Med detta kommer jag, i min analys, lägga vikt vid hur/på vilket sätt, man uttrycker sig. Det ligger både i diskursbegreppet och i det postkoloniala att uppmärksamma just hur man talar, vilka ord man använder och där med synliggöra en maktordning.

Foucaults användning av diskursbegreppet har blivit centralt inom postkolonial kritik, i synnerhet efter utgivningen av Edward Saids ”Orientalism”. Det Foucault kallade diskursens ordning handlar om det system inom vilket kunskap stöps och produceras. Detta inkluderar vad som kan respektive vad som inte kan sägas och även alla regler som styr vad som anses rationellt respektive irrationellt, normalt respektive onormalt etc. (Loomba, 2005, s. 48).

Foucault menar att kunskap inte bara är en avspegling av verkligheten, utan att diskurser skapar sanningen. Med detta blir olika kunskapsregimer det som bestämmer vad som sant och vad som är falskt. Foucaults syfte är att klarlägga strukturer för olika kunskapsregimer, alltså de regler som styr och som bestämmer vad som betraktas som sant respektive falskt, men även för vad som kan sägas och vad som inte kan sägas. (Winther, Phillips, 1999. 19-21).

Centralt för Foucault är att makt och kunskap är i fokus. Det som här är utmärkande för makten är att den inte är bunden till agenter och passiva subjekt, utan makt är något som är produktivt och konstituerar diskurser, kunskap, kropp och subjektiviteter. Makten är produktiv och begränsande. Begränsande i den bemärkelsen att den skapar vår sociala omvärld och gör att man kan tala om omvärlden på vissa sätt, men att då andra utsagor inte är möjliga. Makt och kunskap är tätt sammanlänkade med diskurs. Det som uppfattas som sanning skapas alltså inom diskurser. (Winther, Phillips, 1999, s. 19-21).

Diskurs och diskursiva praktiker gör det svårt för individen att tänka utanför diskursens gränser. I och med detta utövar diskursen makt och kontroll. Det resulterar i att man är en del av en diskursiv ordning som man inte kan ställa sig utanför. Vad man säger och det som kan sägas betingas och påverkas av diskursen. Detta visar att yttranden aldrig är oskyldiga utan säger alltid något om den värld vi lever i. Men det är även så att vi bara kan begripa vår omvärld via diskursiva föreställningar om den. (Loomba, 2005, s. 49).

Diskursbegreppet är närvarande genom hela min analys då uppdelningen i "vi" och "de andra" ytterst handlar om diskurs. "Uppdelningen i "vi" och "de andra" resulterar i att definitionen av "vi" alltid innehåller en outtalad berättelse om hur "de andra" är." (SOU 2005:41 s. 12), detta uttrycker på ett tydligt sätt hur man kan förstå diskurs. Med detta är det tydligt att maktordningen genomsyrar språket och därav blir det relevant att lägga vikt vid hur man talar.

Det är viktigt att ta hänsyn till att det att de postkoloniala representationerna sannolikt inte är entydiga i det material jag undersöker och att representationen av "vi" och "de andra" kan se olika ut. Det som skiljer sig åt när det gäller representationerna är även att de traditionella postkoloniala representationerna skiljer sig åt från de som kan urskiljas i ett sammanhang som gäller dagens Sverige. Detta kan exempelvis handla om hur integration i en svensk kontext ser ut och hur detta ytterst ger uttryck för en hierarkisering av ett "vi" och "dom" men inte enbart kan förstås utifrån postkolonialismen utan måste sättas i en kontext. Då mitt teoretiska material till stor del består av utredningar som bygger på en postkolonial tanketradition men som även är en del av en svensk kontext kommer dessa utredningar till stor del bestämma hur jag tolkar mitt material.

5 Teori

5.1 Postkolonialism

Den postkoloniala tanketraditionen har utvecklats som ett ifrågasättande av kolonialismens, dess dominans över de kolonialiserade och de koloniala diskurser som följde. I och med kolonialismen skapades en tydlig uppdelning mellan ”vi” som stod för det civiliserade Europa och ”de andra” som då stod för det icke-civiliserade. Kolonialism och postkolonialismen är inga enhetliga begrepp som kan appliceras urskilningslöst utan måste ses i förhållande till kontext. Kolonialismen har sett olika ut i olika delar av världen och för olika grupper. Det finns olika traditioner inom postkolonialismen och även andra tanketraditioner har influerat, utvecklat och skapat nya riktningar för postkolonialismen. Ett exempel är feminismen som kritiserat postkolonialismen för att inte problematisera tillräckligt kring kön. Postkolonialismen har även varit i dialog med marxismen som betonar materiella förhållanden och med detta har det inom postkolonialismen diskuterats kring vikten av att både se till ekonomiska och kulturella faktorer, både klass och etnicitet aktualiseras alltså. (Loomba, 2005, s. 39-57).

En viktig aspekt när det gäller kön är att se till hur manligt och kvinnligt använts till att beskriva de som kolonialiserar och de kolonialiserade. Medan väst har stått för civilisation, kultur, rationalitet, utveckling har öst och ”de andra” fått stå för det ociviliserade, natur, irrationalitet och icke-utvecklat. De egenskaper som ”de andra” har fått kan liknas vid de egenskaper som kvinnor traditionellt sett har tilldelats. Kvinnor har setts som irrationella etc. Vidare har kön och sexualitet kommit till uttryck under den koloniala perioden genom att kvinnokroppen kommit att bli symbol för det erövrade landet. (Loomba, 2005 s. 163-164).

Det som är grunden för postkolonialismen och det som är gemensamt för alla olika traditioner inom postkolonialism är hur man ser på kunskapsproduktion och diskurs. Postkolonialismen synliggör hur väst med sin kunskapsproduktion har skapat olika diskurser i vilka historien om ”de andra” skrivs. (Loomba, 2005, s. 59-70). Edward Said ger ett talande exempel på detta: ”Orientalen ges en identitet av Västerlandet”. (Said, 1978 s. 42).

Att det finns olika inriktningar och att betydelsen av postkolonialismen är skiftande visar på komplexiteten i de ojämlika strukturer som synliggörs i den postkoloniala traditionen. Men det som tydligt är definierande för postkolonialismen är dikotomin mellan ”vi” och ”de andra”, där väst är utvecklat och överlägset de kolonialiserade. (Loomba, 2005, s. 71-81).

Med en eurocentrisk syn har man sett den egna kulturen som överlägsen den Andres kultur. Man har sett den egna kulturen som normala och naturliga samtidigt som man sett den Andres kultur som avvikande och onormala. Detta har blivit en universell grund för konstruktionen av den Andre. Konstruktionen av den Andre har dock skiftat genom historien mellan att vara religiösa, biologiska, etniska, kulturella och civilisatoriska. Enligt Said har också bilden av Orienten pendlat mellan det hotfulla, det demoniska, det avskydda, det exotiska, det sensuella, det slumrande, det tröga, det föraktfulla och det löjeväckande. Med detta tillskrivs Orienten en massa karaktärsdrag av européerna. Detta skapar en tydlig gräns mellan Västerlandet och Orienten där Västerlandet framstår som rationellt, utvecklat, humant och överlägset medan Orienten framstår som avvikande, outvecklad och underlägsen. Orienten står ses även som evig och enhetlig och saknar förmågan att definiera sig själv. Orienten ses även som något som man måste frukta eller som något man måste kontrollera med forskning, utveckling eller i vissa fall även ockupera. När Orienten vetenskapliggjordes har det visat sig att det bakom denna vetenskapliga fasad finns en rad fördomar och myter, det har visat sig i en latent men ändå tydlig bild av Orienten som evigt oföränderlig, undergiven och passiv. (Mc Eachrane, Faye, 2001, s 134-135).

5.2 Integration och kultur

Rapporten "Den segregering integrationen" syftar till att kartlägga mekanismer bakom strukturell/institutionell diskriminering. Kamali menar att ett grundläggande problem med integrationen i Sverige präglats av att gälla "invandrarna". Fokus är på "invandrarna", de är de som ska integreras i det svenska samhället. Synen på integration går hand i hand med uppdelningen mellan "svenskar" och "de andra" och hur denna uppdelning resulterar i två grupper som man ser som väsensskilda och med olika egenskaper. Integrationen har med detta bidragit till ökad segregation på grund av detta särartstänkande. Genom uppdelandet av "svenskar" och "de andra" har integrationsproblemen blivit "de andras" problem". (SOU 2006:73 s 3-4).

I kategoriserandet av "svenskar" och "de andra" finns ett kulturellt särartstänkande som gör att personer med invandrarbakgrund reduceras till bärare av vissa kulturella egenskaper. Med detta blir begrepp som "mångkulturalism" och "mångfald" något som "de andra" står som skapare av. Genom att se "invandrare" som en grupp som skiljer sig essentiellt från "oss" ser man inte de likheter som finns mellan olika grupper och deras gemensamma mänskliga egenskaper. När det gäller integration och kulturbegreppet har det ofta handlat om hur "de andras" sociokulturella underskott måste åtgärdas. Vidare görs sociala problem till kulturella problem. Det är alltså "de andras" kultur som blir anledningen till att integrationen misslyckas och därmed blir det "den avvikande andre" som själva bär skulden till disintegrationen. (SOU 2006:73 s 12-13).

När det gäller kulturbegreppet är det vanligt att man ser på kultur som något statistiskt, man har ofta talat om "ursprunget" och "rötter". Med detta har man sett

kultur som en ryggsäck, något som man ständigt bär med sig. (SOU 2006:73, s.310).

I introduktionen till utredningen ”Bortom Vi och Dom” belyser man i likhet med ”Den segregeringande integrationen” problematiken som finns kring ett uppdelande i ”vi” och ”dom”. Man pekar på paradoxen med likabehandlingstänkandet och menar att trots att man i integrationspolitiken talar om lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla människor oavsett etnicitet och kulturell bakgrund bygger integrationen på antagandet om att människor har inneboende och essentiella olikheter. Det finns en tydlig distinktion mellan de som integrerar och de som ska integreras och här emellan finns en hierarkisk ordning. Det är ”vi” ”svenskar” som ska integrera ”de andra” ”invandrarna”. De två kategorierna ”svensk” och ”invandrare” blir kategorier som anonymiserar och homogeniserar. Men detta reduceras grupper till att först och främst inneha en uppsättning egenskaper som kan sägas tillhöra och associeras med någon av dessa grupper. (SOU 2005:41 s 7-8).

Uppdelningen mellan ”vi” och ”dom” handlar följaktligen även om att ”de” ska bli värda att leva bland ”oss”. Med detta blir integrationspolitikens paradox tydlig då integration förutsätter en uppdelning i ”vi” och ”dem” och härmed skapas intresse- och identitetspolitik. Integrationspolitiken har också haft en ensidig fokusering på kartläggning av olikheter utifrån etnisk och kulturell bakgrund. Även detta har bidragit till att se gruppen ”svenskar” respektive ”invandrare” som två väsensskilda grupper. Invandrarstatus är den av dessa grupper som ska integreras och därmed associeras till en problemsituation inom praktiskt taget alla samhällsområden. (SOU 2005:41 s 7-8).

En viktig aspekt av integration är att det antas finnas ett välfungerande och oproblematiskt samhälle till vilket ”de andra” ska integreras i. Man tar i integrationsdiskussioner inte hänsyn till de konflikter, motsättningar och uteslutande mekanismer som finns i världssamhället. Ett exempel på något som sällan berörs i förhållande till integrationsproblematiken är den könssegregerade arbetsmarknaden och hur detta påverkar den invandrade befolkningens möjlighet till arbete och försörjning. Detta handlar alltså om att invandrade kvinnor och män antas kunna integreras i ett samhälle som är fritt från klassmotsättningar, homofobi, sexism och rasism. (SOU 2005:41 s 8).

5.3 Hierarkiska världsbilder

När det gäller uppdelningen av ”vi” och ”de andra” samt diskriminering och vardagsrasism pekar man på ett gemensamt europeiskt förflutet, där Sverige har en plats, där reproduktionen av hierarkiska världsbilder och rasistiska föreställningar har varit en central del i att befästa det kristna och vita Europas dominans över ”de andra”. Den västerländska idétraditionen som präglats av den koloniala uppdelningen ”the west and the rest” har haft påtagligt inflytande på Sverige och påverkar nutida uppfattningar om identitet, tillhörighet och socialt medborgarskap. (SOU 2005:41 s 30).

En viktig del av konstruktionen av ”vi” och ”de andra” är konstruktionen av nationen och hur den skapade nationen exkluderar ”de andra”. Grunden till denna exkluderande funktion är att nationen är en föreställd gemenskap och en medveten historisk skapelse. Denna gemenskap konstruerades för att kunna frambringa en entydig och oproblematisk nationell gemenskap. För att det ska vara möjligt att skapa denna typ av gemenskap krävs det att det finns något som man definierar som främmande i förhållande till den föreställning om vad nationen är. Att skapa denna gemenskap handlar då följaktligen om att exkludera det främmande. Nationen som gemenskap har kommit att erbjuda medborgarna en ”naturlig” eller ”naturgiven” känsla av tillhörighet och gemenskap. Sverige som nation bygger på en typ av gemenskap och därmed på en föreställning om något specifikt svenskt. Identitet och kultur ses som statiskt och stabilt men i ljuset av nationens skapande och en föreställd gemenskap är alltså kultur och kulturella skillnader inga ”objektiva” fakta. Skillnader och olikheter är med detta inget statiskt utan konstruerade och därmed även föränderliga. Vidare måste identiteter ses som instabila identitetspunkter då de är historiskt betingade och i ständig förändring. (Dahlstedt, 2005, s. 87-90).

Idag delar man inte längre in människor i raser, istället delar man in efter ”kultur”, ”etnisk tillhörighet” och ”religion”. Detta är markörer med vilka ”de andra” rasifieras. Samhällen utanför Europa tenderar att ses som underlägsna eller underutvecklade i kulturell mening. Det finns även en tendens att dela in världen i ”demokratiska” respektive ”odemokratiska kulturer”(Dahlstedt, 2005, s. 92-94).

Dahlstedt skriver även om förorten och tar upp att koncentrationen av invandrare görs till något som är problematiskt i sig själv. Det finns även en schablonbild av ”den passiva förortsbon”. Passivitet och isolering förläggs till förorten och blir någonting negativt i sig. (Dahlstedt, 2005, s. 118).

5.4 Intersektionalitet

Men ett intersektionalitetsperspektiv analyserar man maktutövande och ojämlikhetsskapande utifrån den simultana verkan av kategoriseringar baserade på kön, klass, ras/etnicitet och sexualitet.

Intersektionalitetsbegreppet belyser maktrelationer som uppstår när kön sammanfogas med etnicitet, klass, sexualitet. (SOU 2005:41 s 233).

Att vara exempelvis kvinna handlar inte om en absolut underordning. Kategorin ”kvinna” är aldrig fixerad utan transformeras av andra positioner som kan innebära både överordning och underordning. I mötet med andra relationer av över och underordning kan alltså kategorin ”kvinna” få olika innehåll beroende på sammanhang. (SOU 2005:41 s. 239-240).

Det finns många exempel på hur exempelvis kön och etnicitet är sammanlänkade, och har en ömsesidig påverkan. Exempel är exotiseringen av unga invandrarkvinnor och männen som utgör den hotfulla ”andra”. (SOU 2005.41 s. 241-242).

Genom intersektionalitet har man synliggjort förhållandet mellan hegemonisk feminism och rasism. Man menar att den traditionella feminismen har ignorerat andra maktstrukturer, som exempelvis etnicitet. Med detta har förståelsen av köns makt konstruerat jämställdhet inom vithetens, medelklassens och heteronormativitetens gränser. Detta blir problematiskt då dessa positioner som utgör en privilegerad position görs till naturliga och självklara utgångspunkter för att uttala sig om kvinnors erfarenheter och politiska intressen. Ett exempel på hur rasism påverkar förhållningssättet till kön är när man talar om våld mot kvinnor. Man har ofta ett tydligt fokus på kultur när det gäller våld mot invandrarkvinnor. Att man vänder sig till kulturella förklaringar tar man inte hänsyn till det offentliga patriarkatet, därmed distanserar man sig från en denna typ av våld och våldet blir något som bara finns hos ”de andra”. (SOU 2005.41 s. 239-242). Ett ensidigt fokus på kultur resulterar i att kvinnor hamnar i en specifikt utsatt situation där de både måste förhålla sig till ett patriarkat och samhällets stigmatiserande attityder. (SOU 2005.41 s. 245).

I ”Mörk magi i vita medier” problematiserar Brune kring vilka ”vi” är i uppdelningen mellan ”vi” och ”de andra”. Även här problematiseras kring kön. Brune menar att ”vi” är ett subjekt utan egenskaper till skillnad från ”de andra”. Det är hos ”oss” som handlingsföreträdet och definitionsmakten ligger och då även hos den typ av källor som spelar huvudroller i nyheterna, exempelvis myndighetsföreträdare, politiker, experter. Vidare är den journalistiska gestaltningen av svenska aktörer i relation till flyktingar och invandrare en relation som påminner om en dikotomi mellan manligt och kvinnligt. Subjektet står för styrka, rationalitet, ordning och trygghet. Motpolen är objektet som problematiskt kollektiv och som utmärks av icke-kompetens och svaghet. (Brune, 1998, s. 53-56).

6 Analys

6.1 Integration

I detta avsnitt är integrationsbegreppet i centrum och jag visar att med integrationsbegreppet, som det används i Rosengårdsrapporten och de artiklar jag undersökt, kan man synliggöra en uppdelning mellan “vi” och “de andra”. Jag kommer även att visa hur en föreställning om “det svenska samhället” spelar roll för hur man ser på integration.

På flera ställen i rapporten finns en tanke om att motstånd mot integrering i det svenska samhället är ett problem. På ett ställe tar man upp att ett möjligt tecken på radikaliserings är att personer motsätter sig att integreras i det svenska samhället. Integrationsbegreppet blir i detta fall oproblematiserat och neutralt. Att motsätta sig integrering ses som problematiskt och en grogrund för radikaliserings. Integrationsbegreppet ifrågasätts inte, däremot ifrågasätts de som motsätter sig integrering i det svenska samhället. Ett möjligt tecken på radikaliserings uttrycks på följande sätt: “Komplicerade familjeförhållanden (relationsproblem i hemmet, begynnande kriminalitet, frånvaro av fadersfigur, trauman från konfliktdrabbade hemländer, strikta förhållningsregler gentemot integrering och jämställdhet i samhället på olika sätt - t ex genom att inte tillåta deltagande i simlektioner eller idrott där pojkar och flickor mixas).” (CATS, 2009-01-28. S 11). När integration nämns står det för en norm. Att ha “strikta förhållningsregler gentemot integrering” ses som ett problem. Man kopplar i detta exempel även ihop integrering med jämställdhet. Det finns här en tanke om att jämställdhet i det svenska samhället är en självklarhet och motstånd mot att “bli integrerad” hänger ihop en ovilja att bli jämställd. Jämställdhet konstrueras tillsammans med svenskhet och blir därmed en del av “svenskheten”.

Där det talas om “integrering” och “det svenska samhället”, som exemplet ovan visar, aktualiseras den neutralitet som det svenska samhället står för och tanken om att invandrade kvinnor och män integreras i ett samhälle som är fritt från klassmotsättningar, homofobi, sexism och rasism. (SOU 2005:73 s 8). Som i exemplet ovan står det “svenska samhället” för en oproblematiserad jämställdhet.

Som redogjorts för ovan står “svenskhets” för ett slags neutralitet. Vad det “svenska samhället” står för eller vad “svenskhets” är uttalas inte explicit. På ett ställe i rapporten bryts dock detta mönster om än i förbifarten och mer som en parentes. I ett stycke i rapporten beskrivs att invandrare behöver bättre introduktion om hur bland annat samhällets lagar fungerar. Om introduktionen är bristfällig kan detta leda till oförståelse mot samhället och en ovilja att integreras i

ett svenskt samhällsliv. "Dels är man frustrerad över sin situation och dels bildas uppfattningar om "svensken" som är snedvridna, t ex att svenskar är promiskuösa och lever ett osunt liv och att man ska akta sig för att beblanda sig med dem. Några respondenter hänvisade till att denna bild aktivt utnyttjas av radikala åsiktskontrollanter"(CATS, 2009-01-28, s. 13).

Detta är ett ställe i rapporten där "svenskhet" nämns uttryckligen men det handlar här om "svenskhet" som en tydligt uttalad stereotyp. Att uppfattningen om "svensken" presenteras på detta sätt gör det tydligt att svenskar inte är så i "verkligheten". Det framställs helt enkelt som en stereotyp. Det handlar här alltså om de fördomar som man, i rapporten, tänker sig finns hos "de andra" gentemot "svenskar".

I rapporten talas det inte om problematiken kring stereotypisering/stereotypa bilder av invandrare, utan stereotyper behandlas bara i några meningar och då gäller det, som redogjorts för, stereotypisering av "svenskar". Man tar med detta avstånd från stereotypa bilder av "svensken". Den bild som gäller "svensken" menar man är något som "de andra" har och som dessutom hindrar integrering. Trots att man kan se uttalandet av den svenska stereotypen som en paradox till tanken om att "det svenska samhället" står för en neutralitet och en normalitet fungerar denna stereotyp förstärkande av en neutralitet och en normalisering av "det svenska" just därför att man är tydlig med att det handlar om en stereotyp. Denna bild av "svensken" är dessutom en stereotyp som "de andra" har och som skapar problem. Därmed handlar det om en problematik som finns hos "de andra".

Man pekar även, i Rosengårdsrapporten, på att introduktionen för nyanlända invandrare är bristfällig. Det är ett stort problem att invandrarföräldrar får en bristfällig introduktion, detta medför att man får en dålig uppfattning om hur samhället med lagar och levnadsförhållanden fungerar, detta förvärrar segregationen och isoleringen och detta i sin tur medför en oförståelse och ibland en stark motsättning till det svenska samhällslivet, kulturella levnadsförhållanden och den demokratiska värdegrunden i stort. (CATS, 2009-01-28, s 13). Här förmedlas en tydlig hotbild av "den andre" eftersom "den andre" även motsätter sig en demokratisk värdegrund. Det visar att "den andre" är ett hot mot det demokratiska. Här synliggörs även det som Brune menar, att invandrare står för ett kollektiv som utmärks av icke-kompetens och svaghet (Brune, 1998, s. 53-56). Det framgår att om inte "vi" hjälper "de andra" att integreras kommer detta förvärra segregationen. Samtidigt ligger skulden, som tidigare sagts, på "de andra" eftersom de från början är präglade av en kultur som avviker från vår och gör att de har svårt att utan hjälp anpassa sig. Det framstår med detta som "de andra" blir en börda för "det svenska samhället".

Ytterligare ett exempel på hur integration kan ses som en markör mellan "oss" och "de andra" kommer från artikeln "Integrationens blinda fläck", här menar man att: "I segregerade områden saknas de sociala nätverk som krävs för en effektiv matchning av invandrare och arbetsgivare. Där utvecklas också normer och värderingar som motverkar viljan till utbildning, arbete och integration." (Svenska Dagbladet, 2007-7-4). I detta exempel finns, som uttrycks i "Den segregerade integrationen", en tanke om att det är invandrarna själva som bär skuld för sin disintegration (SOU 2006:73 s 12-13). Man kan se det som att det är

“de andra” som inte tar emot det som “det svenska samhället” har att erbjuda. Det är i de segregerade områdena som dessa normer utvecklas och därmed ligger skulden på “de andra”.

I rapporten framgår det också att det funnits rapporter om ungdomar som aldrig varit i Malmös innerstad. (CATS, 2009-01-28, s. 13). Här, som på många andra ställen i rapporten är fokus uteslutande på ”de andra”. Det som också kan sägas om att ta upp ungdomar som aldrig varit i Malmös innerstad är att man genom detta erkänner ett integrationsmisslyckande, att det är ”det svenska samhället” som misslyckats, men man belastar också ungdomarna med att beskriva att det är ”de” som är avvikande för att de inte har varit i Malmös innerstad. Det är som att skulden ligger på ”de andra” för att de inte har integrerats.

En av frågorna formuleras på följande sätt; ”Hur ser ni på samhället ni lever i, känner ni att ni har samma möjligheter som alla andra ungdomar?” (CATS, 2009-01-28). I denna fråga ges ingen precisering vad man menar med ”alla andra ungdomar”. Detta kan tolkas som att man utgår från en given norm där ”alla andra ungdomar” är ”svenska” ”vanliga” och ”normala” ungdomar. Att ställa denna fråga kan ses som ett uttryck för synen på ”de andra” som något avvikande och som måste börja anpassas till ”oss”, i detta fall handlar det om ungdomar som inte är som ”alla andra ungdomar”. Trots att det inte är ett påstående utan en fråga ligger det ändå i denna fråga ett antagande, både om ungdomarna den riktar sig till och ungdomarna som står för ”alla andra ungdomar”.

”Inom Malmö skiljer sig de närliggande stadsdelarna åt socioekonomiskt samt förutsättningarna för trångboddhet, utanförskap, segregering och i vissa fall radikaliserings.”(CATS, 2009-01-28, s. 11). I detta citat framställs radikaliserings som något som hänger ihop med trångboddhet, utanförskap och segregering. Återigen ligger fokus på ”de andra” som inte bara associeras med trångboddhet, utanförskap och segregering utan även med radikaliserings. Radikaliserings blir alltså här ytterligare ett sätt att beskriva ”de andra” som avvikande och stigmatiserade. Det handlar här även om ”de andras” sociokulturella underskott som måste åtgärdas (SOU 2006:73 s. 12-13). Det är ”deras” trångboddhet, utanförskap och segregering som är problematiskt och kan leda till radikaliserings, något som ses som hotfullt. Det handlar alltså här inte enbart om att åtgärda sociala och ekonomiska orättvisor, som exempelvis trångboddhet, utan även radikaliserings som “de andra” står för. “De andra” blir med detta någonting hotfullt.

På flera ställen i rapporten talas det om att de som lever i Rosengård befinner sig “i en ond spiral” av arbetslöshet, brist på utbildning och integrering i samhället. Allt detta förstärker en upplevd känsla av att man inte tillhör det svenska samhället. (CATS, 2009-01-28, s. 13).

Här blir det tydligt att tillhöra “det svenska samhället” blir något som står som motsats till Rosengård, som med detta blir “det icke-svenska” och det negativa med segregation och utanförskap. Med detta skapas en oundviklig hierarki mellan “det segregerade” livet i Rosengård och “det goda svenska samhället”. Att integreras i “det svenska samhället” är lösningen på de problem som finns i Rosengård. Att leva i Rosengård blir något negativt i sig.

I "Reserverad demokrati" menar Magnus Dahlstedt att det finns en schablonbild av "den passiva förortsbon". Passivitet och isolering förläggs till förorten och med detta blir förorten något negativt i sig. (Dahlstedt, 2005 s. 118).

Att isolering och utanförskap förläggs till förorten och att det finns en stigmatiserande bild av de boende i Rosengård, blir tydligt i Rosengårdsrapporten då fokus är på arbetslösheten och att det finns de som aldrig varit utanför Rosengård. Med detta förmedlas just en bild av förorten och de boende som passiva.

Genomgående i Rosengårdsrapporten är integration något som oproblemiskt gäller "de andra". Det som Kamali och de los Reyes menar är problematiskt med att dela upp människor i kategorierna "svenskar" och "invandrare" är när det gäller integration att allt fokus hamnar på att det är "de andra" som ska integreras i "vårt" samhälle (SOU 2005:41). "Vårt" samhälle definieras eller problematiseras inte, i alla fall inte explicit. Att det inte problematiseras eller tydligt uttalas vad "det svenska" samhället består av är ett tydligt drag i Rosengårdsrapporten.

Som jag visat med de exempel som tagits upp i detta avsnitt uttalas det inte explicit vad "det svenska samhället" egentligen innebär men det ges vissa ledtrådar om vad det innebär. En sådan ledtråd är att "det svenska samhället" är jämställt. Det finns alltså exempel på när diskursen om "svenskhets" bli synlig. I rapporten är integration ett återkommande begrepp och det är i förhållande till integration och synen på integration som en outtalad tanke om svenskhet kan synliggöras.

6.2 Kultur

I Rosengårdsrapporten och några av de artiklar jag använt mig av är begreppen "kultur" och "mångkulturell" ofta återkommande och fungerar som en markör för åtskiljandet mellan "vi" och "de andra".

I Rosengårdsrapporten finns flera exempel på hur kultur och "kulturkrockar" ges som förklaring till de integrationsproblem som finns i Rosengård. Den problematik som uttrycks är hur "ungdomar som står mellan två mycket olika kulturer varken känner tillhörighet med Sverige eller med sina föräldrars ursprung. Detta förstärks ofta med upplevelser av utanförskap, marginalisering, sysslöshet och avsaknad av framtidstro."(CATS, 2009-01-28, s. 12). Här blir "kultur" något statiskt då det beskrivs som problematiskt att stå mellan två olika kulturer som dessutom verkar vara oförenliga.

Ett annat exempel från rapporten på när kultur blir något statiskt är att kommunen som del av åtgärder när det gäller radikaliserings ska öka vaksamheten på vem som anställs som länk mellan det svenska samhället och den enskilda familjen, denna länk kallar de "brobyggare"/kulturtolkare (CATS, 2009-01-28, s 20). Med detta framstår olika kulturer som något som skiljer sig så mycket åt att det krävs "brobyggare". Två olika kulturer blir med detta oförenliga och därmed något som är statiskt.

I avsnittet "Lägesbild Köpenhamn" berättas det att: "Företrädare för de myndigheter vi talat med menar att Köpenhamn är en stad med mångkulturella inslag och med relativt hög tolerans för olikheter". (CATS, 2009-01-28, s. 26).

Här talar man om "mångkulturella inslag" och med detta blir kultur återigen ett centralt begrepp för analysen. Det intressanta med ovanstående citat är att man beskriver att det råder "relativt hög tolerans för olikheter". För att ett mångkulturellt samhälle ska fungera framställs det här som att detta mångkulturella samhälle förutsätter tolerans. Det "mångkulturella" blir i sig problematiskt, då det måste tolereras.

I lägesbilden som handlar om Köpenhamn har man i ett avsnitt i Rosengårdsrapporten tagit upp de åtgärder som satts in för motverka segregation och utanförskap. En av åtgärderna som tas upp handlar om att arbeta preventivt med att bryta den isolering som finns bland invandrare och i utsatta bostadsområden. Bristfälliga språkkunskaper är ett problem, men för att åtgärda detta har man introducerat ett språktest samt medborgarkunskap som obligatoriska krav för danskt medborgarskap. (CATS, 2009-01-28, s. 28).

Ett medborgarskapstest kan tolkas utifrån tanken om nationen som skapandet av en "naturgiven" eller "naturlig" känsla av gemenskap, för att detta ska vara möjligt krävs då följaktligen ett exkluderande av det främmande (Dahlstedt, 2005, s. 87-90). Frågan är vad medborgarkunskap innebär och om det är viktigt att ha medborgarkunskap, hur mycket utrymme ger det för det mångkulturella som beskrivs i rapporten? Det kan tolkas som en paradox. Ett medborgarskapstest kan det ses som att det oundvikligen bygger på en exkluderande tanke om vem som tillåts bli medborgare. Det blir med detta tydligt att det är "nåt annat" än "det danska" som får stå för det mångkulturella. Ytterst kan man se att detta är ett uttryck för ett "vi" och "dom".

En av artiklarna jag använt mig av ger ett tydligt exempel på hur diskurs och kulturbegreppet aktualiseras i förhållande till "vi" och "dom". I artikeln "Malmö rämnar" menar man att: "Invandrare måste tillåtas att – inom vissa ramar – bevara en egen kultur som kan skapa självrespekt istället för kravaller" (Dagens Nyheter, 2008-12-21). Här blir det tydligt att det är "vi" som har makten att definiera. Det är "vi" som talar om i vilken grad invandrarna ska bevara sin egen kultur. Det finns alltså en tydlig begränsning för "invandrare" med formuleringen "inom vissa ramar" som här sätter en gräns. Det är även implicit "vi" som ska "tillåta" invandrare att bevara sin kultur. Det finns med detta en tydlig maktaspekt där man tar förgivet att det är "vi" som ska acceptera "de andra". Att invandrare "inom vissa ramar" ska behålla sin kultur innebär även en outtalad föreställning om att "vår kultur" är överlägsen "de andras". Då man inte problematiserar kring "vår kultur" blir det svårt att tala om "de andras kultur" som något som bör begränsas. Detta visar även att det är just "de andra" som står för en problematisk kultur som här även verkar innefatta alla invandrare. Detta synliggör även den koloniala tanken om "de andra" som hotfulla. Eftersom "deras kultur" måste begränsas är "deras kultur" onekligen problematiskt på ett sådant sätt att inte "vi" vill ha det i "vårt" samhälle. Här kan man se en koppling till hur man resonerat om att man med en eurocentrisk syn har sett den egna kulturen som överlägsen "de andras"

kultur och den egna kulturen som naturlig och ”de andras” kultur som avvikande (Mc Eachrane, Faye, 2001 s. 133-134).

Som framkommit tidigare är kultur inget statistiskt eller essentiellt. Detta göra att det blir problematiskt att tala om kultur. Exempel som visar på en essentiell och relativt statisk syn på kultur finns i de artiklar jag studerat. I ”Ta ett krafttag mot våldet i Malmö” menar man att: ”Svårast är det att komma till rätta med den vilshenhet och rotlöshet som många unga som växer upp i Rosengård upplever. De slits mellan olika kulturer, de kan varken identifiera sig med det land som deras föräldrar eller far/morföräldrar en gång lämnade eller bli accepterade i sitt nya hemland. De fastnar i ett mycket påtagligt och nedbrytande utanförskap” (Svenska Dagbladet 2007-4-20). I ”Integrationens blinda fläck” tar man upp integrationsproblemet: ”Barnen har också ärvt bitterheten över den sociala degradering som föräldrarna upplevt.” (Svenska Dagbladet 2007-7-4). I båda dessa citat blir ord som ”rotlöshet” viktiga ledtrådar för hur man ser på kultur. Att ”de unga slits mellan två kulturer” och att barnen har ”ärvt” bitterheten visar på att det finns en syn på kultur som statisk och därmed problematisk. Utanförskapet ses som något som ärvs och invandrarna själva verkar oförmögna att bryta detta utanförskap. Med detta synliggörs en tanke om att kultur är något som är svårt att frigöra sig ifrån. Det blir som, nämnts innan, som något man ständigt bär med sig. Det handlar även här om att se kultur som en stor del i förklaringen till utanförskap och då med fokus på ”de andras” kultur.

I de utredningar om diskriminering jag använt mig av ses kultur som ett viktigt begrepp för att förstå mekanismerna bakom diskriminering. Då uppdelningen mellan ”vi” och ”dom”, där ”invandrare”, alltså ”de andra” blir reducerade till bärare av specifika kulturella egenskaper, blir kulturella skillnader mellan ”vi” och ”de andra” en förklaring till misslyckad integration. (SOU 2006:73, s 3-4). Denna syn på kultur och ”de andra” återfinns alltså i delar av det material jag undersökt. Detta då perspektivet vänds mot ”de andra” och med detta fokuserar på ”de andras” kultur. Det är tydligt att ”kulturkrock” har med den problematiska invandrarkulturen att göra. ”Kulturkrock” blir på samma sätt som ”mångfald” och ”mångkulturalism” något som ”de andra” står som skapare av. ”Kulturkrock” och även ”kultur” blir associerat med utanförskap och segregering. Det är på grund av ”de andras” kulturella bagage som krockar med ”det svenska samhället” som problem uppstår. Återigen är fokus på ”den andre”.

6.3 Kön

Ett exempel på hur kön i förhållande till uppdelningen i ”vi” och ”dom” kommer till uttryck i rapporten är: ”Åsiktskontrollanter av den sort som man finner i Sverige var däremot inte ett problem i Rotterdam. Det man kan urskilja är att muslimska kvinnor och flickor i många fall var påpassade av sina familjer, dock har detta sin orsak i kulturella aspekter snarare än religiösa dito” (CATS, 2009-01-28, s. 35).

Här går det att utläsa ett antagande om att förklaringen till muslimska kvinnor och flickors utsatthet finns i antingen det kulturella eller religiösa. I just detta fall finner man förklaringen i det kulturella. Fokuseringen på det religiösa och det kulturella som en förklaring till kvinnors utsatthet blir ett antagande om att förtryck av kvinnor är något som handlar om ”de andra” och på så sätt kan ”vi” ta avstånd från en viss typ av förtryck.

”Frånvaro av fadersfigur” ses, i Rosengårdsrapporten, som en av flera möjliga orsaker till radikaliserings (CATS, 2009-01-28, s. 11) samtidigt ses de patriarkala strukturerna som ett problem. Ett exempel på detta är att: ”kvinnor och barn som är extremt påpassade av personer i området så de tvingas till undergivenhet” (CATS, 2009-01-28, s. 24). På ett ställe uttrycks även att de är ”extremt vaktade av männen” (CATS, 2009-01-28, s.13), alltså är det här männen som är de påpassande. Detta blir motsägelsefullt då man ser fadersfiguren som något nödvändigt, samtidigt som man pekar på att många män är en del av oönskade patriarkala strukturer. Att man ser ”frånvaro av fadersfigur” som ett problem ger en ledtråd till vad man har för syn på kön, inte bara i förhållande till ”de andra” utan även i allmänhet. Kön essentialiseras eftersom en ”frånvaro av fadersfigur” här ses som problematiskt och som uppenbart inte kan ersättas av en ”modersfigur” som kan fylla samma funktion. ”Modern” ges med detta inte någon plats att kunna motverka radikaliserings så som en ”fadersfigur” anses kunna.

”Man har inte uppmärksammat en ökning av full beslöjning av kvinnor i någon bredare bemärkelse och man har inte heller sett tecken på att åsiktskontrollanterna skulle utgöra ett problem. En av orsakerna kan vara att utsatta bostadsområden är geografiskt begränsade också till antal och att invandrarområden är relativt uppblandade och integrerade inom Köpenhamns olika distrikt.” (CATS, 2009-01-28, s. 27). I detta citat framställs kvinnorna som att de inte är de själva som väljer om de vill bära slöja eller inte. Formuleringen ”full beslöjning av kvinnor” vittnar om att de blir beslöjade, det är alltså inget de gör själva. Kvinnorna framställs här som passiva. Vidare menar man att anledningen till att full beslöjning av kvinnor inte är så utbredd kan bero på att invandrarområden är relativt uppblandade och integrerade. Här står ”invandrarområden” som något problematiskt och något som i sig påverkar kvinnorna negativt. Det rör sig alltså om ”de andras” patriarkala strukturer. Det impliceras att om de bara integreras så försvinner mycket av det patriarkala, i detta fall att färre kvinnor beslöjas.

Att kvinnor stigmatiseras är tydligt i Rosengårdsrapporten då det fokuseras mycket på kvinnors utsatta situation på ett sätt som framställer kvinnor som passiva. Bilden av kvinnor respektive män är inte nyanserade utan tydligt stereotypa. Det är männen som står för den hotfulla radikaliserings och kvinnorna framställs som offer. De exempel som här tagits upp aktualiserar att fokus på kulturella förklaringar till kvinnors underordning resulterar att invandrarkvinnor både måste förhålla sig till ett patriarkat och samhällets stigmatiserande attityder. (SOU 2005:41 s 245).

6.4 Rasism och diskriminering

Genom att se rasism och diskriminering som något extremt och något som inte är vanligt förekommande kan man synliggöra hur detta normaliserar och neutraliserar majoritetssamhället till att inte vara rasistiskt och diskriminerande.

I Rosengårdsrapporten menar man att forskning från Holland visar att högerextremism var en kausal faktor för ökningen av radikaliserings och muslimsk extremism i landet. (CATS, 2009-01-28, s. 10). Det skrivs även i "Lägesbild Amsterdam" att främlingsfientligheten har ökat och att man, som ovan nämnts, ser en växelverkan mellan olika former av extremism. (CATS, 2009-01-28, s. 30). Främlingsfientlighet blir här något extremt, ett fenomen som kan få muslimsk extremism att öka. Främlingsfientlighet antas här inte vara en stor del av majoritetssamhället utan ses som något extremt.

Detta är alltså exempel på när rasism reduceras till att handla om vissa individer och dessa individers rasistiska attityder eftersom rasism inte anses vara en del av majoritetssamhället. (SOU 2005:41, s 356-357).

Ytterst är detta ett tydligt uttryck för "vi" och "de andra" då det här handlar om ett förnekande av det koloniala arvet. Genom att inte tala om rasism och vardagsrasism förnekas att hierarkiska världsbilder om Europa och "de andra" fortfarande präglar samhället och resulterar i en uppdelning av "vi" och "de andra". (SOU 2005:41 s. 30).

6.5 "Öst" och "Väst"

I detta avsnitt visar jag hur uppdelningen "vi" och "de andra" även kan ses utifrån uppdelningen "öst" och "väst". Med detta syftar jag på den uppdelning som man utifrån ett postkolonialistiskt perspektiv menar skapar en hierarkisk världsordning där väst har en överlägsen position. (SOU 2005:41 s 30).

I Rosengårdsrapporten redogör man för olika förklaringar till radikaliserings, här talar man om drivkrafter: "Den främsta externa drivkraften som identifierades handlar om det som brukar kallas "the single narrative". I första hand gäller det Irakkriget och i andra hand det som många muslimer uppfattar som Västvärldens övergrepp mot muslimer i Irak, Afghanistan och i andra regionala konflikter. Frustration och ilska i kombination med rädsla och ångest förekommer ofta hos individer med bakgrund från konflikthärddar såsom Irak, palestinska områden, Libanon och Somalia". (CATS, 2009-01-28, s. 12).

Här blir uppdelningen i "öst" och "väst" tydlig. Att hitta förklaringar till radikaliserings i muslimers uppfattning om västvärlden gör att perspektivet riktas mot "de andra". Genom att förklara att muslimers uppfattning om Västvärldens övergrepp hänger samman med rädsla och ångest tillsammans med att man har en bakgrund i konflikthärddar förminska man "de andra" och deras upplevelse av västvärlden. Man söker med detta "rationella" förklaringar till "de andras" irrationella och starkt färgade syn på västvärlden. Att "de andras" syn på relationen mellan väst och muslimer förklaras med ilska, rädsla och ångest gör att "de" får stå för känslor. Det uppfattas av detta som att "de andras" frustration och ilska inte är legitim (det handlar ju om att de har ett "the single narrative" som inte

anses ge en rättvisande bild av verkligheten). "Deras" uppfattning om västvärldens övergrepp saknar därmed förankring i "verkligheten" och är irrationell. Man kan se en parallell mellan det fokus som läggs på att förklara den eventuella radikaliserings, med hänvisning till "de andras" känslor och en postkolonial tradition där "de andra" beskrivs som motsatsen till styrka, rationalitet, ordning och trygghet. (Brune, 1998, s. 53-56). "De andra" står då för känslor och irrationalitet. Man tar här inte heller hänsyn till att det kan finnas en ojämlikhet mellan öst och väst som faktiskt resulterar i ett förtryck av muslimer.

En av frågorna som ställs i rapporten lyder; "Finns det några märkbara skillnader mellan olika grupper av invandrare med avseende på sårbarhet och mottaglighet för radikaliserings? Samlas olika etniska grupper i specifika stadsdelar?" (CATS, 2009-01-28, s. 24).

Som tidigare noterats framställs invandrare som ett kollektiv med specifika egenskaper (SOU 2006:73 s 12-13). Samtidigt, som i exemplet ovan, kategoriserar man här gruppen invandrare och visar på att det finns en skillnad mellan olika etniska grupper. Detta ger ett uttryck för ett särartstänkande som appliceras inom gruppen "invandrare". Det finns med detta en förväntan på att det ska finnas en tydlig gräns mellan hur olika etniska grupper fungerar och svarar på den påstådda radikaliserings. Ytterligare exempel på detta kan ges med frågan: "Finns det några märkbara skillnader mellan olika grupper av invandrare beroende på etnisk härkomst, vilka stadsdelar de slår sig ner i, hur gemenskapen folkgrupperna sinsemellan ser ut (skiljer sig somalierna från irakierna t.ex)? Kan du ge exempel på hur detta spelas ut?" (CATS, 2009-01-28, s. 8). I detta exempel har man även gått in på vilka folkgrupper det kan röra sig om. Genom att styra frågan och ge exempel på vilka "folkgrupper" eller nationaliteter det rör sig om har man i frågan förväntningar på att det ska vara skillnader mellan olika grupper. Med detta blir ett indelande av invandare i olika grupper även ett essentialiserande då det implicit finns en tanke om att beroende på vilken nationalitet man har och beroende på etnisk härkomst beter man sig på ett visst sätt.

Vidare kan man koppla misstanken, som framgår i rapporten, om att vissa grupper är mer sårbara för radikaliserings än andra till en hierarkisering av kultur, religion och etnicitet. Det framhålls i "Den segregering integrationen" att det finns en allmän utbredd föreställning om att ju längre bort från Sverige man kommer desto svårare är det att anpassa sig, att delta i det svenska samhället och att kunna dela samma värderingar (SOU 2005:41, s. 309). Med detta i åtanke skapas en hierarki mellan "vi" och "de andra" där det finns en skala som med exempelvis religion och/eller kultur markerar i vilken grad "de andra" skiljer sig från "oss". Samtidigt som invandrare sätts i olika kategorier och tilldelas olika egenskaper är det gemensamma för dessa grupper att "de" är olika "oss". (SOU 2006:73, s. 12). Det är tydligt i det exempel jag tagit upp att även om man kategoriserar invandrare står "de andra" fortfarande som ett tydligt kollektiv i jämförelse med "oss". Fokus är på "invandrarna" och inte på "oss".

Ett exempel är på när islam och "de andra" framställs som hotfullt i rapporten är: "Upplevelsen av att islam är under attack och att muslimer är diskriminerade är stark och många lärare oroar sig för radikaliserings" (CATS, 2009-01-28, s.36).

I detta citat från Rosengårdsrapporten sätter man likhetstecken mellan upplevelsen av att islam är under attack, att vara diskriminerad och radikaliserad. Det som man här skulle kunna se som en postkolonial representation är demoniseringen av islam och att "de andras" upplevelse av diskriminering blir hotfull. Samtidigt bagatelliseras "de andras" upplevelse av diskriminering då den bara framstår som just upplevd och inte verklig. Man ser inte "de andras" upplevelse av diskriminering som att "de" verkligen är diskriminerade, men "deras" upplevelse av den ses som hotfull. Detta då upplevelsen av diskriminering väntas leda till radikaliserad.

Rosengårdsrapporten innehåller rapporter från andra europeiska städer. Man har valt Köpenhamn, Amsterdam och Rotterdam. Att just dessa städer valts har att göra med att Nederländerna tillsammans med Danmark har omfattande kunskaper kring radikaliserad inom dessa städer. De har även vidtagit olika konkreta åtgärder som kan ses som inspiration i andra kontexter (CATS, 2009-01-28, s. 23).

Att man i Rosengårdsrapporten tagit hjälp av undersökningar som gjorts i andra länder i Europa, som exempelvis Danmark och Nederländerna visar på en Europeisk gemenskap dessa länder emellan. Man antar att man i dessa länder har en gemensam och liknande erfarenhet av islam. Därmed har man skapat en Europeisk gemenskap i ett "vi" och ett "dom" där "vi" har samma erfarenhet av "de andra" och jämför de olika ländernas erfarenhet för att kunna komma fram till vad man ska använda för åtgärder när det gäller radikaliserad av islam. Detta kan ses som ett uttryck för hur den koloniala uppdelningen "the west and the rest" påverkar identitet och tillhörighet. Väst görs till en plats för ett överlägset "vi" och även platsen för "de bästa". Än idag finns en föreställning om att Europa står för universalism och humanism trots att det i praktiken handlar om ett skapande av och diskriminerande av "de andra". (SOU 2005:41 s 30).

7 Slutdiskussion

Genom min analys av Rosengårdsrapporten och de dagstidningsartiklar jag använt mig av har jag kunnat, med hjälp av mitt teoretiska material, uttyda en uppdelning i ett "vi" och ett "dom". De teman jag använt mig av har visat att begrepp som integration, kultur, kön mm fungerar som markörer för ett särskiljande av "vi" och "de andra". Analysen har visat att det i materialet finns en övergripande uppdelning av "vi" och "de andra" och en hierarkisering där "vi" är överlägset "de andra". Exempelvis finns en outtalad normalitet kring vad som uppfattas som "det svenska samhället". Det är även tydligt att man ensidigt fokuserar på "de andras" kultur när man talar om segregationsproblematik. Genom min analys har det visat sig att även de tidningsartiklar jag använt mig av ger uttryck för ett "vi" och "de andra". Tydligast har detta visat sig när man talat om integration och kultur. Med analysen av artiklarna har jag visat att de postkoloniala representationerna inte var något unikt för just Rosengårdsrapporten. Det sätt på vilket man talar om kultur och integration som jag funnit i debattartiklarna har inte heller skiljt sig från de sätt man förhåller sig till dessa begrepp i Rosengårdsrapporten. I båda fallen är kultur och integration begrepp som innehåller en outtalad normalitet kring "det svenska".

Det har visat sig att det postkoloniala i en svensk, nutida kontext är komplext. Att det finns många olika faktorer som samverkar när det gäller hur man reproducerar och även tolkar de postkoloniala representationerna gör diskussionen problematisk. Genom att ta hänsyn till flera olika dimensioner av ojämlikhet som samverkar exempelvis kön och etnicitet blir maktanalysen komplex. Den postkoloniala traditionen är inte heller enhetlig exempelvis har feminismen utmanat och med detta har nya röster tillkommit. Med detta i åtanke visar min analys att det inte endast är dikotomin "vi" och "de andra" ensam som spelar roll, utan beroende på andra kategorier såsom kön. Även kontext är viktigt, exempelvis integrations och kulturdiskussioner som förläggs i en svensk kontext spelar roll för hur "vi" och "de andra" skapas. Man måste ställa frågor som har med kontext att göra när det gäller de postkoloniala representationerna exempelvis: vem framställs som hotfull, på vilket sätt? Hur ser stigmatisering ut beroende på kön? etc. Samtidigt blir postkolonialismen aktuell då den synliggör en historisk grund för skapandet av "vi" och "de andra" som gör sig gällande även idag. Med diskursbegreppet som grund blir även den postkoloniala tanken ett sätt att synliggöra makt.

En intressant fråga att ställa efter att ha redogjort för en uppdelning mellan "vi" och "de andra" är hur man skulle kunna skriva en annan version av Rosengårdsrapporten, en version som är fri från den ojämlikhetsskapande diskusen som skiljer "oss" från "de andra". Med diskursbegreppet som utgångspunkt blir det tydligt att en utsaga aldrig kan vara neutral eller objektiv.

Härmed kommer man aldrig ifrån att det finns en maktordning inbyggd. Det man säger är aldrig oskyldigt. Med detta i åtanke verkar det onekligen svårt att skriva en ny version.

Med en postkolonial kritik kan man dock synliggöra hur makten är konstruerad i diskursen om "vi" och "de andra". Det problematiska med detta är att det inte endast handlar om dikotomin "vi" och "de andra" i förhållande till etnicitet (eller öst-väst). Det finns många olika sätt att bli "den andre" på. Det kan vara genom etnicitet, kön, klass, sexualitet och med detta konstrueras olika stereotyper och olika former av förtryck, detta kompliceras också av att dessa samverkar. Det handlar om att se att hur "vi" och "de andra" konstrueras är beroende av flera olika ojämlikhetsskapande strukturer som grundar sig i exempelvis kön, klass, sexualitet, nationalitet, religion mm. Även normalitet och avvikelse är något som är en del av det postkoloniala perspektivet, "de andra" har ansetts vara främmande och avvikande. I min analys görs detta tydligt exempelvis med att tala om "de andras kultur" som avvikande. Att det är många kategorier och dimensioner som samverkar väcker frågor om hur man ska kategorisera och vidare hur dessa kategorier ska lyftas fram i en analys av ojämlikhet. Kategorier är problematiskt i sig då kategorisering riskerar att låsa fast och essentialisera människor och dessutom reproducera maktordningar. Samtidigt är det en förutsättning att se till kategorier för att kunna se var makten finns och hur den påverkar människor. Som man med intersektionalitet menar handlar det om att se till hur olika kategorier samverkar och aldrig kan isoleras från varandra. Att man talar om olika kategoriers samverkan gör maktanalysen mer komplex och mer sofistikerad då den tar hänsyn till flera röster. Detta kan man se som en styrka samtidigt som man aldrig kommer ifrån att man måste problematisera från vilken position man talar och vilka röster som görs hörda eller som inte hörs.

8 Referenser

- Brune, Ylva, 1998. *Mörk magi i vita medier: Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*. Carlsson
- Dahlstedt, Magnus, 2005. *Reserverad demokrati*. Boréa Bokförlag.
- Fazlhashemi, Mohammad, 2001. "Svenskarna moderniserar de äkta mattornas land" I Mc Eachrane, Michael-Faye, Louis (red.) Sverige och de Andra. Postkoloniala perspektiv. Natur och Kultur, s. 133-159.
- Loomba, Ania, 2005. *Kolonialism/Postkolonialism. En introduktion till ett forskningsfält*. Tankekraft Förlag.
- Neumann, Iver B, 2003. *Mening, materialitet och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Said, Edward, 1978. *Orientalism*. Första upplagan, andra tryckningen, oktober 1993. Stockholm: Ordfronts förlag.
- Winther Jørgensen, Marianne-Phillips, Louise, 1999. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- SOU 2006:73. *Den segregering integrationen*. (red.) Kamali, Masoud.
- SOU 2005:41. *Bortom Vi och Dom-Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. (red.) Kamali, Masoud-de los Reyes, Paulina.
- Centrum för Asymmetriska Hot och Terrorism Studier 2009-01-28: *Hot mot demokrati och värdegrund- En lägesrapport från Malmö*. (Ranstorp, Magnus-Dos Santos, Josefine).
- Dagens Nyheter. "Malmö rämningar". Opinion. 2008-12-21. <http://dn.se/opinion/malmo-ramningar-1.476211>
- Svenska Dagbladet. "Integrationens blinda fläck". Yves Zenou. Opinion. 2007-7-4. http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/artikel_242887.svd
- Svenska Dagbladet. "Ta krafttag mot våldet i Malmö". Opinion, ledarsidan. 2007-4-20. http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/artikel_220009.svd
- Sydsvenskan. "Slutsatserna-och kritiken som följde". Lovisa Höök, 2009-1-30. <http://sydsvenskan.se/malmo/article409789/slutsatserna---och-kritiken-som-foljde.html>